

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра ендокринології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
проф. Наконечний А.Й.

«10» _____ 09 _____ 2020 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

«РАЦІОНАЛЬНА ФАРМАКОТЕРАПІЯ В ЕНДОКРИНОЛОГІЇ»
(курс за вибором)

підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня
вищої освіти – доктора філософії (PhD)

галузі знань 22 Охорона здоров'я
спеціальності 222 Медицина

Обговорено й ухвалено
На методичному засіданні кафедри
ендокринології

Протокол № 1
від «28» серпня 2020 р.

Завідувачка кафедри,
 проф. Урбанович А.М.

Затверджено
Профільною методичною комісією з
терапевтичних дисциплін

Протокол №1
від «10» вересня 2020 р.

Голова профільної методичної комісії,
 проф. Радченко О.М.

Робочу навчальну програму з дисципліни за вибором «Раціональна фармакотерапія в ендокринології» підготовки докторів філософії за спеціальністю «Медицина», спеціалізацією «Ендокринологія» склали:

Урбанович А.М., завідувачка кафедри ендокринології Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, доктор медичних наук, професор.

Макар Р.Д., доцент кафедри ендокринології Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, кандидат медичних наук.

Сафонова О.В., доцент кафедри ендокринології Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, кандидат медичних наук.

Рецензенти:

Радченко О.М., завідувачка кафедри внутрішньої медицини № 2, доктор медичних наук, професор.

Кіхтяк О.П., професор кафедри ендокринології Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, доктор медичних наук.

ВСТУП

Робоча навчальна програма дисципліни за вибором «Раціональна фармакотерапія в ендокринології» підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти; кваліфікації - доктора філософії; галузі знань -22 «Охорона здоров'я»; спеціальності - 222 «Медицина»; спеціалізація «Ендокринологія» складена на основі Закону України «Про вищу освіту», «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих начальних закладах» (23 березня 2016 року, №261), «Освітньо-наукової програми доктора філософії (Ph.D.)»(Протокол №7- ВР від 29.06.2016 ЛНМУ імені Данила Галицького); «Робочої навчальної програми», затвердженої 21.02.2019 року; Наказу МОН України від 01.10.2019 року № 1254 «Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти».

Дана програма є частиною освітньої програми підготовки докторів філософії в рамках професійної спеціалізації та розрахована на **3 кредити ECTS**.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасні підходи до фармакотерапії ендокринних захворювань.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання навчальної дисципліни за вибором «Раціональна фармакотерапія в ендокринології» передбачає здобуття та поглиблення комплексу знань, вмінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних завдань із цієї дисципліни, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, що вирішує актуальне наукове завдання в ендокринології, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Крім цього, вдосконалення знань про клінічну фармакологію гормональних лікарських засобів, освоєння сучасних клінічних рекомендацій стосовно діагностики та лікування ендокринних захворювань.

Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії повинен:

- знати:** анатомічно-фізіологічні особливості та принципи регуляції залоз внутрішньої секреції; основні методи обстеження в ендокринології – клінічні, лабораторні (визначення в сироватці крові гормонів, імунологічних і пухлинних маркерів, параметрів метаболізму та інших), функціональні (гормональні тести, моніторинг ЕКГ), топічної діагностики (ультразвукове дослідження, комп'ютерна томографія, магнітно-резонансна томографія), морфологічні (цитологічні, гістологічні), їх переваги та діагностичні можливості; основні синдроми в ендокринології; етіологію, патогенез, клінічні прояви, діагностичні критерії захворювань ендокринної системи; сучасні напрямки та алгоритми їх лікування; клінічну фармакологію лікарських засобів, які використовуються в ендокринології.
- вміти:** самостійно обстежувати хворих із ендокринною патологією, збирати медичну

інформацію про стан пацієнта і родинний анамнез, ведення медичної документації; оцінювати результати клінічного, лабораторних та інструментальних методів обстежень; шляхом логічного аналізу та обґрунтування отриманих клінічних та параклінічних даних встановити попередній діагноз ендокринної патології; шляхом прийняття обґрунтованого рішення, поставити найбільш вірогідний клінічний (нозологічний) діагноз; визначити ступінь декомпенсації хвороби та ризик розвитку невідкладного стану; визначити лікарську тактику та здійснювати раціональну фармакотерапію при захворюваннях ендокринної системи.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії наступних *компетентностей та програмних результатів навчання*:

1. Інтегральна компетентність: здатність ефективно вирішувати комплексні наукові та практичні проблеми в галузі медицини за спеціальністю «ендокринологія», організувати і виконувати власну науково-дослідницьку роботу з метою генерування нових систематизованих знань, що мають теоретичне і практичне значення, можуть успішно впроваджуватись у вітчизняний і міжнародний дослідницький та освітній простір, практичну медицину та інші сфери життя.

2. Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до науково-професійного, світоглядного та загальнокультурного саморозвитку і самовдосконалення.

ЗК2. Здатність автономно виконувати фахову та науково-дослідну роботу з дотриманням принципів академічної доброчесності, авторського права та наукової етики.

ЗК3. Здатність до різнобічного пошуку, самостійного аналізу та систематизації інформації з використанням сучасних комунікаційних та інформаційних технологій.

ЗК4. Здатність до комунікації в науково-професійному та освітньому середовищі, в тому числі, на міжнародному рівні.

ЗК5. Здатність незалежно мислити, виявляти, формулювати та ефективно вирішувати проблеми наукового характеру, приймати відповідальні рішення, продукувати нові знання та ідеї.

ЗК6. Здатність проводити моніторинг виконаних робіт, здійснювати оцінку інтелектуального продукту та забезпечувати його якість.

ЗК7. Здатність до узагальнення, обговорення та представлення результатів власного наукового дослідження у вигляді усної та письмової презентації державною та іноземною мовами, опанування майстерністю вести наукову дискусію з демонстрацією вільного володіння науковою термінологією, риторикою та культурою наукового мовлення.

ЗК8. Здатність працювати в команді, організувати, планувати та прогнозувати результати власної чи колективної роботи, нести відповідальність за досягнуті результати, діяти в нових умовах, керувати роботою інших осіб та мотивувати їх для досягнення спільної мети.

3. Фахові компетентності:

ФК1. Здатність аналізувати, відтворювати, інтерпретувати та використовувати в

практичній, науково-дослідницькій та освітній діяльності знання сучасного стану проблем та досягнень в галузі клінічної ендокринології, основних концепцій, теорій, гіпотез щодо ендокринних захворювань.

ФК2. Здатність розробити науковий проект в галузі ендокринології, формулювати зміст та новизну дослідження.

ФК3. Здатність визначати потреби у додаткових знаннях за напрямком наукових досліджень в галузі клінічної ендокринології, генерувати нові знання, наукові гіпотези, теорії та концепції щодо проблематики ендокринної патології.

ФК5. Здатність інтерпретувати, аналізувати та узагальнювати результати роботи з медичною документацією, дані власних наукових досліджень з проблематики захворювань ендокринної системи, визначати їх місце в системі існуючих знань, дотримуючись принципів наукової етики, академічної доброчесності та авторського права.

ФК6. Здатність впроваджувати нові знання з клінічної ендокринології в наукову сферу, освітній процес і практичну роботу за фахом «ендокринологія».

ФК7. Здатність представляти результати власних наукових досліджень у вигляді друкованих праць або усних форм презентацій відповідно до національних та міжнародних стандартів.

ФК8. Здатність вільно спілкуватись в іншомовному науково-професійному та освітньому середовищі, вести наукову дискусію, сприймати, обробляти та відтворювати інформацію іноземною мовою.

ФК9. Здатність організувати та здійснювати педагогічну діяльність у межах обраної спеціалізації, вдосконалювати педагогічну майстерність, застосовуючи традиційні та інноваційні методи, прийоми та засоби.

4. Програмні результати навчання:

ПРН 1. Безперервно самовдосконалюватись та застосовувати здобуті науково-професійні знання та вміння за фахом «ендокринологія» в науковій, фаховій та освітній діяльності.

ПРН 2. Використовувати концептуальні та методологічні знання для організації й самостійного виконання наукового дослідження в галузі ендокринології.

ПРН 3. Добирати, аналізувати, інтерпретувати, коректно оцінювати і творчо використовувати наукову інформацію з допомогою сучасних комунікаційних та інформаційних технологій.

ПРН 5. Продувати нові знання та ідеї, формулювати наукові гіпотези, теорії та концепції в галузі ендокринології на основі принципів наукової етики та академічної доброчесності.

ПРН 6. Самостійно аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати, узагальнювати та систематизувати клінічні та наукові дані в галузі клінічної ендокринології.

ПРН 9. Розробляти та впроваджувати нові способи діагностики, лікування та профілактики захворювань ендокринної системи.

ПРН 10. Використовувати здобуті в результаті дослідження нові знання в практичній діяльності й освітньому процесі за фахом «ендокринологія», та загалом у суспільстві.

ПРН 11. Презентувати у науковому та освітньому фаховому співтоваристві результати власних наукових досліджень в усній та письмовій формах, державною та іноземною мовою, відповідно до національних та міжнародних стандартів.

ПРН 16. Дотримуватися принципів наукової етики у роботі з пацієнтами.

ПРН 17. Використовувати принципи академічної доброчесності у власній науково-професійній та педагогічній діяльності, протидіяти проявам академічної недоброчесності та нести відповідальність за достовірність отриманих та оприлюднених наукових результатів.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них					Рік навчання семестр	Вид контролю
	Всього	Лекцій (год)	Практ. (год)	Семін. (год)	Самост. робота (год)		
						очна денна, очна вечірня форма	
Рациональна фармакотерапія в ендокринології	3 кредити / 90 год	8	28	8	46	за вибором аспіранта/ів	залік

Розділ	Назва теми	Години	Вид заняття (години)			
			лекції	практичні заняття	семінари	самостійна робота
1	2	4	5	6	7	8
1.	Загальні принципи і види терапії гормональними препаратами.	10	2		6	2
2.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та фармакотерапії цукрового діабету.		2	9		10
3.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та фармакотерапії захворювань щитоподібної залози.		2	5		4
4.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та фармакотерапії гіпоталамо-гіпофізарних захворювань.			2		6
5.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та фармакотерапії захворювань надниркових залоз.			5		6
6.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та фармакотерапії репродуктивних порушень ендокринного генезу.					5
7.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та фармакотерапії артеріальних гіпертензій ендокринного генезу.			2		
8.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та фармакотерапії захворювань прищитоподібних залоз.					5

9.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та медикаментозної корекції системних метаболічних розладів.		2	3		5
10.	Можливості гормональної терапії при неендокринних захворюваннях.				2	3
	Залікове заняття.			2		
	Разом	90	8	28	8	46

4. ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ КУРСУ

Тематичний план лекцій

№	Назва теми	Години
1.	Загальні принципи і види терапії гормональними препаратами.	2
2.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та фармакотерапії цукрового діабету.	2
3.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та фармакотерапії захворювань щитоподібної залози.	2
4.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та медикаментозної корекції системних метаболічних розладів.	2
	Разом:	8

Тематичний план практичних занять

№	Тема	години
1.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та фармакотерапії цукрового діабету 1 типу.	3
2.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та фармакотерапії цукрового діабету 2 типу.	3
3.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та фармакотерапії хронічних ускладнень цукрового діабету.	3
4.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та фармакотерапії синдрому гіпотиреозу.	2
5.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та фармакотерапії синдрому тиреотоксикозу.	3
6.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та фармакотерапії синдрому гіперкортицизму.	2
7.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та фармакотерапії різних варіантів гіпокортицизму.	3
8.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та фармакотерапії гіперпролактинемії.	2
9.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та фармакотерапії артеріальних гіпертензій ендокринного генезу.	2
10.	Клінічні рекомендації щодо діагностики та медикаментозної корекції системних метаболічних розладів.	3
	Підсумкове заняття	2
	Разом	28

Тематичний план семінарських занять

	Тема	години
1.	Проблемні питання замісної гормонотерапії.	2
2.	Проблемні питання супресивної гормонотерапії.	2
3.	Проблемні питання стимулюючої терапії в ендокринології.	2
4.	Можливості гормональної терапії при неендокринних захворюваннях.	2
	Разом	8

Тематичний план самостійної роботи

№	Тема	години
1	Особливості різних видів гормонотерапії.	2
2.	Клінічна фармакологія препаратів інсуліну.	3
3.	Клінічна фармакологія секретогогів.	2
4.	Клінічна фармакологія засобів для корекції інсулінорезистентності.	3
5.	Клінічна фармакологія інших препаратів гіпоглікемізуючої дії.	2
6.	Клінічна фармакологія препаратів йоду і тиреоїдних гормонів.	2
7.	Клінічна фармакологія антитиреоїдних засобів.	2
8.	Клінічна фармакологія препаратів для лікування синдрому гіперкортицизму.	3
9.	Клінічна фармакологія лікарських засобів для корекції гіперпролактинемії.	2
10.	Клінічна фармакологія препаратів для лікування недостатності кори надниркових залоз.	3
11.	Клінічна фармакологія препаратів для корекції патології росту.	2
12.	Клінічна фармакологія препаратів для лікування нецукрового діабету.	2
13.	Клінічна фармакологія лікарських засобів для корекції гіперкальціємії.	3
14.	Клінічна фармакологія лікарських засобів для корекції гострої та хронічної гіпокальціємії.	2
15.	Клінічна фармакологія андрогенів.	2
16.	Клінічна фармакологія естрогенів і гестагенів.	3
17.	Клінічна фармакологія препаратів для лікування остеопорозу.	2
18.	Клінічна фармакологія гіполіпідемічних лікарських засобів.	3
19.	Можливості гормональної терапії при неендокринних захворюваннях.	3
	Разом	46

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Видами навчальної діяльності аспірантів згідно з навчальним планом є:

- а) лекції,
- б) практичні заняття,
- в) семінарські заняття,
- г) самостійна робота аспірантів (СРА).

Практичні та семінарські заняття передбачають:

- 1) клінічне обстеження аспірантами пацієнта із підозрою на патологію ендокринної системи;
- 2) дослідження функціонального стану та структурних змін ендокринних залоз;
- 3) виявлення ендокринологічних симптомів і синдромів;
- 4) формулювання попереднього клінічного діагнозу;

- 5) проведення необхідної диференціальної діагностики;
- 6) формулювання заключного клінічного діагнозу;
- 7) призначення сучасного лікування хворим із різними ендокринними захворюваннями;
- 8) вирішення ситуаційних клінічних задач, задач за типом ліцензійного іспиту «Крок-3» і тестових завдань.

6. ВИДИ КОНТРОЛЮ (ПОТОЧНИЙ І ПІДСУМКОВИЙ)

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку засвоєння аспірантами навчального матеріалу. Формами поточного контролю є:

- а) тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді, з визначенням правильної послідовності дій, з визначенням відповідності, з визначенням певної ділянки на фотографії чи схемі («розпізнавання»);
- б) індивідуальне усне опитування, співбесіда;
- в) розв'язання типових ситуаційних задач;
- д) контроль практичних навичок;

Комплексне оцінювання навчальної діяльності здійснюється виставлення традиційної оцінки, яка конвертується у бали відповідно у кожному з занять, аспірант отримує на практичному занятті: оцінку «5» - якщо він виконав правильно не менше 90% навчальних завдань; оцінку «4» - якщо він виконав правильно не менше 80% навчальних завдань; оцінку «3» - якщо він виконав правильно не менше 60% навчальних завдань; оцінку «2» - якщо він виконав правильно менше 60% навчальних завдань; На кінцевому етапі заняття викладач виставляє набрану суму балів і традиційну оцінку в журналі успішності.

Самостійна робота аспіранта оцінюється на практичних заняттях і є складовою підсумкової оцінки аспіранта.

Підсумковий контроль

Загальна система оцінювання проводиться по завершенню вивчення дисципліни у вигляді заліку.

Шкали оцінювання традиційна 4-бальна шкала, багатобальна (200-бальна) шкала, рейтингова шкала ECTS

Залік – це форма підсумкового контролю засвоєння аспірантом теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль проводиться у письмовій формі, з використанням навчальної платформи Misa, відповідно до розкладу. Триває 2 академічних години.

Максимальна кількість балів, яку може набрати аспірант за поточну навчальну діяльність для допуску до заліку становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати аспірант за поточну навчальну діяльність для допуску до заліку становить 120 бали.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих аспірантом оцінок за 4-ри бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$x = \frac{CA \times 120}{5}$$

Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-бальною шкалою:

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4 бальна шкала	200 бальна шкала	4 бальна шкала	200 бальна шкала	4 бальна шкала	200 бальна шкала	4 бальна шкала	200 бальна шкала	4 бальна шкала	200 бальна шкала
5	200	4,6	184	4,17	167	3,77	151	3,35	134
4,97	199	4,57	183	4,14	166	3,74	150	3,32	133
4,95	198	4,52	182	4,12	165	3,72	149	3,3	132
4,92	197	4,5	180	4,09	164	3,7	148	3,27	131
4,9	196	4,47	179	4,07	163	3,67	147	3,25	130
4,87	195	4,45	178	4,04	162	3,65	146	3,22	129
4,85	194	4,42	177	4,02	161	3,62	145	3,2	128
4,82	193	4,4	176	3,99	160	3,57	143	3,17	127
7,8	192	4,37	175	3,97	159	3,55	142	3,15	126
4,77	191	4,35	174	3,94	158	3,52	141	3,12	125
4,75	190	4,32	173	3,92	157	3,5	140	3,1	124
4,72	189	4,3	172	3,89	156	3,47	139	3,07	123
4,7	188	4,27	171	3,87	155	3,45	138	3,02	121
4,67	187	4,24	170	3,84	154	3,42	137	3	120
4,65	186	4,22	169	3,82	153	3,4	136	Менше	Недоста
4,62	185	4,19	168	3,79	152	3,37	135	3	тно

Бали з дисципліни для аспірантів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну 4-ри бальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено нижче у таблиці:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 170 до 200 балів	5
Від 140 до 169 балів	4
Від 139 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати аспірант	3
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати аспірант	2

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності аспірантів перевіряється статистичними методами (коефіцієнт кореляції між оцінкою ECTS та оцінкою за національною шкалою).

7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ АСПІРАНТІВ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Класифікація гормональних препаратів.
2. Види гормональної терапії.
3. Класифікація препаратів інсуліну.
4. Принципи інсулінотерапії при цукровому діабеті 1 типу.

5. Особливості інсулінотерапії при цукровому діабеті 2 типу.
6. Клінічна фармакологія метформіну.
7. Клінічна фармакологія секретагогів.
8. Можливості фармакологічної корекції інсулінорезистентності.
9. Роль препаратів йоду при захворюваннях щитоподібної залози.
10. Клінічна фармакологія препаратів тиреоїдних гормонів.
11. Антитиреоїдні лікарські засоби.
12. Клінічна фармакологія глюкокортикоїдів.
13. Клінічна фармакологія мінералокортикоїдів.
14. Препарати для лікування синдрому гіперкортицизму.
15. Лікарські засоби для корекції гіперпролактинемії.
16. Фармакотерапія при нецукровому діабеті.
17. Клінічна фармакологія препаратів для корекції патології росту.
18. Фармакотерапія синдрому гіперкальціємії.
19. Лікарські засоби для корекції гострої та хронічної гіпокальціємії.
20. Клінічна фармакологія андрогенів.
21. Принципи замісної терапії чоловічого гіпогонадізму.
22. Естрогеновмісні лікарські засоби.
23. Сучасна фармакотерапія синдрому полікістозних яєчників.
24. Принципи фармакотерапії артеріальних гіпертензій ендокринного генезу.
25. Можливості фармакотерапії ожиріння.
26. Класифікація гіполіпідемічних лікарських засобів.
27. Підходи до фармакотерапії різних форм остеопорозу.
28. Принципи застосування препаратів вітаміну D.
29. Застосування глюкокортикоїдів при неендокринній патології.
30. Роль гормонотерапії в онкологічній практиці.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Базова література:

1. ДУ «Інститут ендокринології та обміну речовин ім. В.П. Комісаренка НПМН України»: Протоколи ведення хворих на дифузний зоб; гіпотиреоз; аутоімунний тиреоїдит. Ендокринологія 2019; 24: Спецвипуск 1.
2. Ендокринологія : Національний підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації / Ю. І. Комісаренко, Г.П. Михальчишин, А.М. Урбанович [та ін.]. – 5-те вид., оновл. та допов. Вінниця: Нова Книга, 2020. – 536 с.
3. Паньків В.І. Практична тиреоїдологія. Донецьк: Видавець Заславський О.Ю., 2011. 224 с.
4. Невідкладні стани в ендокринології: навчальний посібник / О.О. Сергієнко, Р.Д. Макар, О.В. Сафонова та ін.; за ред. О.О. Сергієнка. – [2-е вид., перероблене та доповнене]. – Львів, 2010. – 93 с.
5. Стандарти надання медичної допомоги хворим з патологічними станами щитоподібної залози в умовах дії негативних чинників довкілля (вид. 2-е, доповнене); за ред. О.В. Камінського. К.: «Старт-98», 2015. 224 с.
6. Dattani, M. T. (Ed.). Brook's clinical pediatric endocrinology, 7th edition. Wiley-Blackwell; 2019. 808 p.

7. Melmed S., Polonsky K. S., Larsen P. R., & Kronenberg H. M. Williams Textbook of Endocrinology, 14th edition. Elsevier Health Sciences; 2015. 1792 p.
8. Wass J., & Owen K. Oxford handbook of endocrinology and diabetes, 4th edition. OUP Oxford; 2014. 928 p.

Додаткова

1. Власенко М.В., Паламарчук А.В., Прудис П.Г. Діагностика та лікування хворих із вузловою формою зоба. Методичні рекомендації. К.: видавничий дім Медкнига, 2019. 72 с.
2. Караченцев Ю.И., Микитюк М.Р. Симптомы и синдромы в эндокринологии: Справочное пособие. Х.: САМ, 2006. 224 с.
3. Кроненберг Г.М., Мелмед Ш., Полонски К.С., Ларсен П.Р. Заболевания щитовидной железы : пер. с англ. М.:Рид Элсивер, 2010. 392 с.
4. Макар Р.Д. Функціональна автономія щитоподібної залози (патогенез, діагностика, лікування) // Міжнародний ендокринологічний журнал 2007; 2 (8): 95–99.
5. Макар Р.Д., Урбанович А.М., Макар О.Р. Дисфункція щитоподібної залози та серцево-судинні захворювання. Київ. 2021. 48 с.
6. Нетяженко В.З., Ляхоцька А.В. Дисфункція щитоподібної залози й серцево-судинні захворювання: стан проблеми, шляхи вирішення. Міжнародний ендокринологічний журнал 2020; 16(4): 333–336. <http://dx.doi.org/10.22141/2224-0721.16.4.2020.208487>
7. Паньків В.І. Сучасні підходи до лабораторної діагностики та менеджменту синдрому тиреотоксикозу (частина 2). Міжнародний ендокринологічний журнал 2018; 5: 508–513. <http://dx.doi.org/10.22141/2224-0721.14.5.2018.142689>
8. Рыбаков И.С. Рак щитовидной железы. – Полтава: ООО «АСМИ», 2012. — 572 с.
9. Тиреоїдна хірургія / за ред. С.Й. Рыбакова, В.О. Шідловського, І.В. Комісаренка, М.П. Павловського. Тернопіль: Укрмедкнига, 2008. 424 с.
10. Bartalena L., Bogazzi F., Chiovato L. et al. 2018 European Thyroid Association (ETA) Guidelines for the Management of Amiodarone-Associated Thyroid Dysfunction. Eur Thyroid J 2018; 7: 55-66. <https://doi.org/10.1159/000486957>
11. Biondi B., Bartalena L., Cooper D.S. et al. The 2015 European Thyroid Association Guidelines on Diagnosis and Treatment of Endogenous Subclinical Hyperthyroidism. Eur Thyroid J 2015; 4(3): 149-63. doi: 10.1159/000438750.
12. Haugen BR, Alexander EK, Bible KC, et al. 2015 American Thyroid Association Management Guidelines for Adult Patients with Thyroid Nodules and Differentiated Thyroid Cancer. Thyroid. 2016 Jan; 26 (1): 1-133. doi: 10.1089/thy.2014.0335.
13. Kahaly G.J., Bartalena L., Hegedüs L., Leenhardt L., Poppe K., Pearce S.H. 2018 European Thyroid Association Guideline for the Management of Graves' Hyperthyroidism. Eur Thyroid J. 2018. 7(4). 167–186. doi:10.1159/000490384.
14. Pearce S.H.S., Brabant G., Duntas L.H. et al. 2013 ETA Guideline: Management of Subclinical Hypothyroidism. Eur Thyroid J 2013; 2: 215–228. DOI: 10.1159/000356507.
15. Ross D.S., Burch H.B., Cooper D.S. et al. 2016 American Thyroid Association Guidelines for Diagnosis and Management of Hyperthyroidism and other causes of Thyrotoxicosis. Thyroid 2016; 26(10): 1343-1421. Doi: 10.1089/thy.2016.0229.

Інформаційні ресурси:

1. Американська асоціація клінічних ендокринологів <https://www.ace.com/>

2. Американська діабетологічна асоціація <https://www.diabetes.org/>
3. Американська тиреоїдологічна асоціація <https://www.thyroid.org/>
4. Державний реєстр лікарських засобів <http://www.drlz.com.ua/>
5. Довідник еквівалентності лікарських засобів <https://rx.ua/>
6. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/>
7. MedScape.com

8.